

Verdwenen Spaanse en andere 'plekken' in Aalst en omgeving (vervolg)

Artikel uit LiNiAal december 2016,
door Leo Bombeeck Deel 2

(2) De Spanjaard (*den Spaignaert*)

We schrijven het jaar **1711**. In de **Korte Zoutstraat** te Aalst lag *hostelrij den Spaignaert* van hostelier Jan Daeseleer (D' Haseleir). Den Spaignaert was 'eene vrye herberghe'. Naast de poort van de hostelrij lag sinds **1680** een woonhuis dat al in **1725 Sint-Huybrecht** heette, waarvan de eigenaar in **1755** Joannes Baptista Meys filius Peeter was. Voordien, in **1739**, was meester-kuiper Leonardus Pierssens filius Philips de bewoner-eigenaar. Sint-Huybrecht grensde aan de poorten van *hostelrij den Spanjaerd* en aan deze van de vermaarde *brouwerij de Fortuyne*, reeds genoemd in **1656**.

In oktober **1728** transporteerde Jan Daeseleer den Spaignaert 'wesende eene vrye herberghe' aan de erfgenamen ten sterfhuize van Catharina De Craecker, zijnde François, Jaspas en Albertus De Craecker. De hostelrij bleef nog belast met 500 guldens wisselgeld aan koopman en brouwer Jaspas De Craecker, met twee kapoenen en 3 deniers 's jaars spijkerrente en met 12 stuivers 's jaars aan het Aalsterse Hospitaal. Jan Daeseleer mocht dit complex blijven bewonen tot 1 mei 1729, daarna moet hij het huis 'ruijmen... ende... af... doen den arm van het *uijthangbert*' (zie Deel 1).

(Nog in **1857** vonden we te *Nieuwerkerken*, in de wijk *Kleinderbeek*, een naam- en vakgenoot van hostelier Jan, namelijk herbergier Judocus Dhaeseleer uit Welle († april 1903).)

Ten jare **1776** behoorde deze hostelrij in de Korte Zoutstraat toe aan ene Jan Baptist De Backer. De oude hostelrij *de Spanjaard* werd in **1856** afgebroken op last van de toenmalige ongehuwde 'eigenaar' Ludovicus (Louis) Vaerman (° Aalst 13.11.1826 - † 16.07.1875), die er een groot nieuw herenhuis op liet bouwen (later Korte Zoutstraat № 30).

In de plaatselijke krant De Denderbode van zondag 28 november **1875** vonden we de volgende aankondiging: 'Verkoop door de stad Aalst op 30 november 1875 om stipt 1 ure namiddag in Estaminet Het Brouwershuis bij den heer Emiel Vernimmen te Aalst aan de Sint-Martenskerk, van een schoon *Renteniershuis* met hof en achterbouw, pompen, citerne, kelders, schoone salons, 11 kamers en zolders, in de Korte-Zoutstraat. Bewoond geweest bij mijnheer L. Vaerman.'

Vanaf maart **1919** werd het huis met hof, dat 4 aren 10 centiare groot was, bewoond door notaris Leon J.G. Herssens (° Gent 28.06.1886 - † Aalst 13.01.1931), die getrouwd was met de Aalsterse notarisdochter Jeanne Limpens. Vanaf **1973** is in dit nog altijd bestaand pand bakkerij De Ridder gevestigd.

De in het stadsmidden van Aalst gelegen Korte- en Lange Zoutstraat werden in vroegere tijden gewoon de Zoutstraat genoemd, waar samen met de achterliggende Nieuwstraat en de nabijgelegen Grote Markt, naast hostelrij De Spanjaard, nog tal van herbergen en afspanningen lagen. Enkele bekende waren, in de Korte Zoutstraat: *Sint Merten* ofwel *Sint Marten*, herberg sinds **1703**, welke in **1740** verkocht werd voor 1.418 guldens door de eigenaar/bewoner Thomas Horion filius Lenaert aan inwoner Michiel de Vidts. De herberg werd verkocht met de *pannen ende tichelen als arduijn steenen soo inde stallinghen als op derfve liggende*. Het eigendom was belast met 600 guldens aan de erfgenamen van de weduwe Jacobus Touriany. Verkoper Thomas Horion en zijn vrouw mochten gratis hun leven lang een achterkamer blijven bewonen en de zolder gebruiken; *met een meijssen tot hunnen dienst... Ze mogen echter geen bier noch brandewijn verkoopen of eenighe neiringhe exerceren...* Volgens Petrus van Nuffel was in **1773** ene Franciscus Vervack, voerman van Aalst op Brussel, de bewoner/eigenaar van herberg Sint Marten; even verder lag de herberg *den Dragonder* van Peeter Van der Stockt filius Jans (1759), wiens weduwe de herberg aan Joannes De Smet verkocht begin **1782**; aan de andere kant van de straat kennen we nog *Het Schaldeken* (anno 1682), in **1728** *Het Schailleken*, wanneer Egidius Dhaens filius Jans, meester-blauwverver, het goed kocht voor de som van 750 guldens courant van de gezusters Barbara en Marie De Smet, dochters van Jans.

Verder nog de oude taveerne, sinds **1598** genoemd *Int gulden Hooft* later *het Gulden Hooft*, dat in **1731** verkocht werd door Reynier Van der Gucht voor 1.400 guldens courant aan Joannes Philippus Beeckman, 'oud-schepen en weesheer der stede van Aalst'.

Deze Beeckman verkocht *het Gulden Hooft* vijf jaar later voor 1.700 guldens courant aan de Aalsterse meester-timmerman Michel Van Passel, die het goed op zijn beurt, in augustus **1739**, weer doorverkocht aan Jasper Michels voor 1.900 guldens courant. Het pand was onder meer belast met twee kapoenen en 34 deniers spijkerrente 's jaars. De verkoper mocht nog een maand er blijven wonen, terwijl de koper vanaf 28 augustus in de schuur mocht beginnen te werken. In **1768** was er de zeepziederij van Jan-Frans van Nuffel in gevestigd...

Op de hoek van de Nieuwstraat met Veemarkt lag al sinds **1573** de befaamde afspanning *De Drie Koningen* van Hendrik Coene. Omstreeks **1725** was hostelier Frans Cooreman bewoner-eigenaar van *hostelrij de Dry Coningen* in de Nieuwstraat. Vanaf **1759** is de weduwe van Frans Cooreman, Agnes Van Hege, *hosteliere* in de Drie Koningen. In oktober 1760 koopt de weduwe van Frans Cooreman het huis naast haar hostelrij voor 1.600 guldens courant. Het huis was belast met 12 stuivers 's jaars aan het klooster van Melle en 8 plus een stuivers aan het *Begijnhof*. De koopster was verplicht gedurende de eerstvolgende twee jaar aan de verkoper: 'te verlenen de taffel van kost ende drinckebier..., s' morgens den thé ende onbeijt, s' middaeghs ende s' avonts eene heerelijcke noenmaeltheit ende den soupé, ende sondaghs middaghs ofte s' avonts eenen jooren wijn aen de taffel'... In **1781** had de afspanning een waarde van 14.093 guldens; de meubels, hooi ende strooi 1.155 guldens; paarden en wagens 1.507 guldens; zilverwerck 1.135 guldens, enz. In **1869** verkocht de toenmalige eigenaar de oude afspanning voor 50.000 frank aan de gemeente, die het goed geheel liet slopen om er een nieuw postkantoor op te bouwen. Omstreeks **1865** bezat *de Drie Koningen* liefst tweeneveertig paarden en twee *diligenties* voor de vervoerdienst van Aalst op Brussel en de postdienst vice versa van Aalst naar *Audeghem*.

De Oude Koning van Spanje

Recht tegenover *de Drie Koningen* lag *de hostelrye den Coninck van Spaignien* (anno 1657). Deze aloude afspanning vonden we terug met steeds andere namen en op andere plekken: in **1711** als *hostelrye op den hoeck der Veemerkt* met hostelier Frans vanden Berghe toen het gasthof met de stallingen een waarde vertegenwoordigde van 4.600 guldens; in **1721** nabij *de Groote Merkt* en dat - in de schaduw van het Belfort- als *den Coninck van Spanje*; in **1729** *den Coninck van Spaignien in de Molenstraat*, in maart van dat jaar verkocht de weduwe van Engelbertus Bayens, Catharina Canis, de helft van de afspanning aan de geestelijke Marcus Van den Brande, kanunnik der Sint-Martinuskerk; in **1736** verkocht Lucas Aloysius Cayman, kanunnik en scholaster der Sint-Martinuskerk, een huis in de Molenstraat genaamd *den Coninck van Spaignien*, onder meer belast met 5 schellingen aan de Wilhelmiëten en 9 schellingen aan het klooster Ten Roosen aan notaris Jan Baptista Parewyck, het gasthof was toen verhuurd aan Frans De Kelder voor 46 guldens per jaar; in **1785** op de hoek Nieuwstraat als *auberge den Koning van Spagniën* en in **1889** als *Estaminet De Ouden Koning van Spanje*, hoek der Hopmarkt.

In januari **1738** verkocht ene Jonker Jacques Ignace Peeters, heer van Westergthem en van *Ten Broucke* in *Nieuwerkerken*, land op *den Herdinck* aldaar, aan J.B. Boone, weesheer van Aalst. Dit land was verpacht aan koopman (o.m. in wijnen) en hostelier Joannes Baptiste De Wolf, toentertijd al wonende te Aalst in *den Coninck van Spaignien* nabij het *Beenhuis* en de hostelrij *de Dry Coningen*. Deze J.B. De Wolf filius Jan Baptiste (de oude) was rond **1750** een vermogend man met roerende en onroerende goederen, zoals onder meer: een herenhuis in de *Pontstraat* waarin Paulus Franciscus De Bruyn, pastoor en deken der Sint-Martinuskerk woonde, voor een huishuur van 26 pond groten per jaar; de hofstede annex herberg *de Vier Heemers* op Schaarbeek aan de steenweg buiten de Nieuwstraatpoort en natuurlijk *de hostelrij den Coninck van Spaignien* op de hoek van de Nieuwstraat en de Veemarkt, hem toebehorend, verklaarde hij in januari **1763**, bij *uytgroetinge* ten sterfhuize van zijne moeder (sic)...

Omstreeks **1820** is hostelier Franciscus Seminck de baas en bewoner van deze oude hostelrij.

In **1850** is de dan 32-jarige West-Vlaming Petrus Antonius Leleu tafeldienaar op het kasteel van Gijzegem. Vier jaar later, in april **1854**, werd door hem *onder de stadswaeg in de Hoppe-beurs* een estaminet geopend en nog eens drie jaar later, in juli **1857**, is hij herbergier in *Taveerne, Hostelry en Estaminet de Oude Koning van Spanje* in de Nieuwstraat nabij de *Groote Merkt te Aelst*. Deze Pieter Antoon of Pierre Leleu, bijgenaamd *Pie de Waal*, geboortig van Comines (= Komen), was weduwnaar van herbergierster Justine Robert. In **1862** hertrouwde hij met hovenierster Delphine Van Campenhaut († juli 1883). Tussen 1865 en 1875 veranderde hij soms de naam van zijn herberg in *Estaminet A L'ancien Roi d' Espagne*.

In de Aalsterse kranten uit die tijd kwamen we hem met zijn etablissement nogal eens tegen, onder meer: in Den Denderbode van 5 juli **1857** bij verkopeningen door notaris Van der Heyden, gehouden in *het estaminet den Ouden Koning van Spanje bij sieur Pieter Leleu in de Nieuwstraet naby de groote merkt te Aelst*; in de Aankondiger van 13 mei **1860**, wanneer ene J.B. Chabanon, *koopman in parapluies, parasols en stokken*, laat weten dat hij is gevestigd in *het estaminet de oude Koning van Spanje, aen de Groote Merkt te Aelst*; in Den Denderbode van 25 maart **1877** adverteerde Leleu zelf met *inlands Ajuinzaad, te bekomen allerbeste ajuinzaad aan 8 franken de kilogram bij Petrus Leleu, nabij de groote merkt, in den ouden Koning van Spanje, te Aelst*; op 14 november **1889** lezen we dat voor Estaminet de Oude Koning van Spanje op de hoek *der Hopmerkt* de pas 6-jarige Hendrik De Meyts met een hondenkar dodelijk verongelukt was; in Den Denderbode van 10 april **1890** staat *'maandagavond, tweede Paaschdag om 9¼ ure is de steenen topgevel met zoldervenster der estaminet de oude Koning van Spanje bewoond bij Pieter Leleu ingestort met een gedruisch alsof ergens iets wat in de lucht gesprong'*; in februari 1892 werd aangekondigd dat tijdens de vastenavonddagen in de *Ouden Koning van Spanje* aan de Nieuwstraat № 3 bij M. Pieter Leleu, gedurende de vastenavonddagen *geene gemasterde personen toegelaten worden...*

Herbergier en handelaar Petrus Antonius Leleu overleed eind februari 1896 op 78-jarige leeftijd toen hij te Aalst in de *Brusselschestraat* (= Pontstraat) woonde. Pieter Leleu was 35 jaar de uitbater en bewoner van de Oude Koning van Spanje geweest. Daarna verdween stilaan de benaming van de Oude Koning van Spanje voor altijd...

Al in februari **1892** vonden we op het adres Nieuwstraat № 3 al het *Estaminet Café Minard bij mijnheer Achillis Minaert*.

In maart **1898** heet het op Nieuwstraat № 3 *In het Land van Riem* en zijn er Victor Keppens en zijn vrouw Paula Lenssen de uitbaters.

In februari **1904** werd in het pand aan de Nieuwstraat № 3/5 het *Duitsch Bierhuis* geopend door de Duitse 'meestergast' Klotz.

In **1905** zien we er de 'Dame weduwe van Augustijn Kieckens' als herbergierster.

Na de Eerste Wereldoorlog veranderde men de naam van het Duitse Bierhuis in *Herberg In de Nieuwe Nachtwacht* (1932) van hospes Emiel Van de Voorde.

Na de Tweede Wereldoorlog, tot omstreeks 1980 (?), was in de voormalige *Oude Koning van Spanje* nog *Café De Nachtwacht* gevestigd...

Bronnen:

Made in Aalst; genealogie, kranten, mediabank.

Historiek der oude straten door Petrus Van Nuffel 1914, blz. 30 t/m 32; blz. 42 t/m 48; blz. 50 t/m 62; blz. 108 t/m 120 en blz. 281 t/m 299.

Oud-archief Aalst WP register 1388 nrs. 6, 47, 104, 117; register 1389 nrs. 5, 138; register 1390 nrs. 100, 112, 126; register 1391 nr. 128; register 1392 nr. 33; register 1393 nrs. 146, 167; register 1394 nrs. 70, 125; register 1395 nrs. 14, 15, 57, 99, 167; register 1396 nrs. 51, 57; register 1397 nrs. 63, 91, 136, 138, 142, 212, 213; register 1403 nrs. 9, 104; register 1404 nr. 121; register 1405 nrs. 9, 91; register 1406 nrs. 6, 13, 53, 61, 149, 171, 183, 186; register 1407 nrs. 5, 92, 119, 124, 131, 138, 146, 154, 184, 189.

Filius = zoon van...

J.B. Chabanon was een zwager van Pieter Antoon Leleu.